

Рецензия

от проф. дпн Румен Иванов Стаматов –

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен

„доктор”

в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки;

професионално направление 3.2. Психология

докторска програма: Обща психология – Психически измервания

автор: Марияна Стойнева Стамболийска

тема: ЧУВСТВИТЕЛНОСТ И УЧЕНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

1.Общо описание на представените материали

По избор от научното жури съм определен за негов член по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Чувствителност и учене на ученици от начална училищна възраст” за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма: Психология. Автор на дисертационния труд е Марияна Стойнева Стамболийска – редовен докторант към катедра „Психология”, в ЮЗУ „Неофит Рилски”. отчислена с право на защита.

Представеният от Марияна Стойнева Стамболийска комплект материали е на хартиен носител и е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски”. Той включва всички необходими документи. Докторантът е приложил публикации и учебни материали.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи.

Темата на дисертационното изследване е актуална в научноизследователски и в практически аспект. Изследването е посветено на сензитивността в пространството на учебната дейност. Самата сензитивност е конституирана в контекста на когнитивните процеси и повдига един изключително актуален проблем свързан с вниманието в учебната дейност.

3. Познаване на проблема

Докторантът се опитва обосновава да постигне целта на дисертационното изследване, както и преследваните задачи със съответните методи на теоретичното и емпиричното изследване. Използвани са основни концепции и теории, които разкриват съдържанието на чувствителността, обвързването на чувствителността с когнитивните и мотивационни процеси и връзката между чувствителност и учебна дейност.

4. Методика на изследване

Методиката на изследването отразява основния замисъл на изследването и на концептуалното му осмисляне. Самата методика включва набор от въпросници:

- Личностна скала за оценка на поведенческите характеристики на надарените (умствена надареност, по Лейтес, Н. С. (1978) и талантиливи ученици, разработена от Джоузеф Резунли и Роберт Хартман (Здравчев, Л., Паспаланов, И., 1985) (Модификация на Мария Мутафова, 2007).

- Тест за диагностика на когнитивното развитие – когнитивни процеси и операции (Витанова, Н., Алексиева, С., Спасова, С., 2001).

- „Лабиринтът“ (Преплетени линии) на К. К. Платонов за разпределеност на вниманието (Мечков, К., 1995).

-Проба на Пиерон – Рутер за устойчивост на вниманието (Минчев, Б., Башовски, И., Банова, В., Минчева, Н.. 1996).

- Тест №6 „Способност за внимание“ (Захариева, Р., 2004). „Способност за внимание“ е субтест № 6 от диагностична тестова методика, разработена от доц. д-р Райна Захариева.

-Проба на Бурдон за концентрация и устойчивост на вниманието (Минчев, Б., 2004).

Въпросниците притежават необходимите психометрични характеристики, което осигурява обективно интерпретиране на емпиричните данни и постигане на предвидената цел, и на задачите, произлизащи от нея и обосновават заключения по отношение на формулираните хипотези.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 149 страници в основния текст. Структурата включва увод като въведение в изследователската тема, три глави, обобщения изводи от теоретичното и експерименталното изследване, приноси, препоръки, приложения и литература. Библиографията е с 165 източника 117 на кирилица и 47 на латиница. Самото изследване е структурирано в две части – теоретична, която представя основните концепти, около които се изгражда изследването и емпирична, която е представена от цели, задачи, хипотези, инструменти на изследването с подробно описание на психометричните характеристики и различните анализи, в контекста на формулираните хипотези. Представените анализи и изводи са представителни за усилията на докторанта и подкрепят верификацията на получените резултати.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

За оценката на дисертационното изследване ще приема следните критерии:

- новост – собствен принос при решаването на изследователския проблем;
- научна ерудиция, изразена в обективността и коректността на представените идеи и възгледи при теоретичното разглеждане на темата и при обзора на литературните изследвания както и в подбора на методиките и анализа на емпиричните данни;
- подробно описание на методиките на изследването и на техните психометрични характеристики;
- коректно представяне на емпиричните данни като се използват статистически методи и анализи на резултатите;
- авторови приноси и препоръки, относно използването на резултатите от научните изследвания.

Приносите на Марияна Стойнева Стамболийска са съдържателно обобщени и отговарят на проведеното изследване. Като цяло могат да се обособят следните положителни моменти:

- изследваната проблематика е нова за областта на педагогическата психология;

- представен е исторически преглед на развитието на разбиранията върху чувствителността и нейните влияния върху учебната дейност;
- представени са различни концептуализации на чувствителността и е очертана връзката между чувствителността, когнитивните и мотивационните процеси;
- представен е изключително задълбочен критичен анализ на ученето и стиловете на учене, очертани са проблемните области в процеса на учене и връзката им с чувствителността към ученето;
- проследено е отношението между чувствителност и мотивация за учене и са очертани възможности за промяна на мотивацията за учене – един изключително сериозен проблем в контекста на нарастващата загуба на мотивацията за учене и на отдръпване от ученето;
- представени са аргументирани препоръки, които биха осигурили промени в повишаването на вниманието в процеса на ученето при децата от началната училищна възраст;
- използвани са адекватни и оригинални въпросници, които отговарят на замисъла на изследването, и които откриват възможности за проследяване на отношенията между вниманието и отделните свойства на вниманието с останалите когнитивни процеси, мотивацията и творчеството в учебната дейност;
- очертани са зависимости между вниманието, когнитивните процеси, мотивационните процеси и творчеството в полето на ученето, което обогатява съществуващите разбирания за влиянията на мотивацията върху когнитивните и творчески процеси и на значените на чувствителността в процеса на ученето;
- изследването е с насоченост към конкретната практика, представените анализи върху модела на чувствителността са с висока ценност при преосмислянето на възможностите на съществуващите практики при подобряване на учебната дейност в тази възраст.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите на темата на дисертационния труд са под формата на статии и отговарят на изискванията.

8. Автореферат

Авторефератът съдържа основните постановки в дисертационния труд, резултатите и техния анализ. Считаю, че е адекватен на дисертационния труд и обективно отразява теоретичните анализи и основните резултати, представени в съдържанието на изследването.

9. Препоръки за бъдещо използване

Предлагам основния текст на дисертацията да се разшири и разгърне като монографично изследване.

Заключение

Дисертационният труд показва, че докторантката Марияна Стойнева Стамболийска притежава задълбочени познания по темата на дисертацията. Смятам, че кандидатът отговаря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор” по ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски”. След изтъкнатите аргументи, както и на цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен „доктор” на Марияна Стойнева Стамболийска, за което давам и своя утвърдителен вот.

08. 06. 2016 г.

Изготвил рецензията:

/проф. дпн Румен Стаматов/